

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV (редакція від 10 черв. 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV (редакція від 18 черв. 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Чурпіта Г. В. Деякі аспекти суб'єктного складу справ окремого провадження, що виникають із сімейних правовідносин. *Юридична наука*. 2011. № 6. С. 46–52.
4. Ясинок М. М. Окреме провадження як підгалузь цивільного процесуального права України. *Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку економіки України*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (Донецьк, 26 листоп. 2010 р.). Донецьк, 2010. С. 45–46.
5. Маркова О. О., Садикова Я. М. Окреме провадження у цивільному процесі України: навч. посіб. Суми, 2014. 194 с.
6. Фурса С. Я. Провадження в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення, у порядку цивільного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес, сімейне право, міжнародне приватне право». К., 1997. 23 с.

УДК 347.919

Ярослав ВОРОНІЖСЬКИЙ,

*здобувач наукового ступеня доктора філософії
кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

Андрій ПЕТРОВСЬКИЙ

ДОДЕРЖАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБГРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Актуальним питанням, що порушується у судовій практиці є можливість втручання у право на повагу до приватного і сімейного життя, до житла і кореспонденції, передбаченого ст. 8 Європейської конвенції з прав людини [1] у справах про визнання необгрунтованими активів та стягнення в дохід держави (далі – ВНА).

Так в ухвалі Апеляційної палати ВАКС визначено, що витребування інформації від операторів телекомунікаційних послуг щодо

з'єднань уповноваженої особи та членів його сім'ї є непропорційним втручанням в їх особисте і сімейне життя так і, можливо, третіх осіб, оскільки відсутні достовірні відомості щодо приналежності переліку телефонних номерів [2].

Натомість ухвалою суду від 26.07.2023 у справі № 991/4164/23 витребувано відповідні відомості від операторів телекомунікаційних послуг щодо з'єднань уповноваженої особи, дарувальника та позикодавця, який нібито позичив кошти дарувальнику, що подарував їх уповноваженій особі [3].

Водночас втручання у право на повагу до приватності у разі ініціювання процедури ВНА в розумінні ЄСПЛ у п. 362 рішення у справі «Джоджай (Xhoxhaj) проти Албанії» не є порушенням прав людини, такі перевірки лише «забезпечують суспільну упевненість у [...] доброчесності [посадової особи]» [4].

У справі № 991/2175/23 АП ВАКСУ дійшла висновку, що характер доказів часто передбачають розкриття інформації про сімейні, дружні та інші тісні відносини, стиль життя, витрати та інші обставини особистого характеру, тобто втручання у приватне життя відповідачів та інших осіб (родичів, близьких, друзів тощо) [5].

Враховуючи аналіз наших попередніх праць, втручання у право на приватність навіть третіх осіб є пропорційним у межах з'ясування прозорості статків уповноважених осіб. Крім цього, стягнення всього активу, що лише частково набуто за неправомірні доходи, може призвести до порушення принципу пропорційності шляхом фактичного застосування покарання до особи (що не відповідатиме тяжкості порушення) та, як наслідок, невідповідності застосування цього механізму дотриманню прав особи [6].

У Стратегії повернення активів на 2023 — 2025 роки, затвердженій Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2023 р. № 670-р., вказано на необхідності вивчення питання щодо конфіскації активів без винесення вироку в межах кримінального провадження, по суті впровадження цивільно-правових механізмів стягнення активів, пов'язаних з іншими кримінальними правопорушеннями та на інших осіб [7].

У цьому розрізі важливо розглянути питання розповсюдження механізму визнання необґрунтованими активів на суб'єктів інших кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 109-114-2, п. п. 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 2 ст. 129 (за умови вчинення членом організованої групи), ст. 143, ст. 145, 147, 149, 150 (за умови вчинення членом організованої групи), 150-1, 158-3, 159-1, 160, 176, 177, 185-192, 198, 199-210, 213-233, 240-240-1, 246, 248, 249, 255, 258-5, 262, 263-1, 278-279, 289, 298, 300-315, 317-324, 330-333, 343-355, 359, 361-363-1, 364-369-3, 376-1, 377-379, 388, 396-400, 410, 436-447 КК України [8], а також осіб, пов'язаних з такими суб'єктами, у разі здійснення суб'єктами безпосереднього або опосередкованого контролю за активами осіб, що їх набули.

У подальшому підлягає дослідження можливість стягнення необґрунтованих активів із зазначених осіб навіть за умови набуття необґрунтованого активу до ймовірного вчинення кримінального правопорушення.

Основою для застосування цього механізму має стати неможливість доведення за стандартом «поза розумним сумнівом» вчинення кримінального правопорушення конкретним суб'єктом або за умови наявності однієї з умов закриття кримінального провадження, визначених у пунктах 3, 4, 5, 8, 10 частини першої статті 284 КПК: не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати; помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого; стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу; після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 КПК України [9].

Водночас наявність у прокурора можливості довести зв'язок необґрунтованих активів з вчиненням кримінального правопорушення за стандартом «переваги доказів» дозволяє державі дослідити необґрунтовані активи суб'єктів вказаних кримінальних правопорушень і пов'язаних з ними осіб, набуті до ймовірного вчинення кримінального правопорушення.

Отже, особа, погоджуючись прийняти участь у кримінальній діяльності, буде усвідомлювати, що таким чином стає суб'єктом механізму цивільної конфіскації і може бути позбавлена не лише необґрунтованих активів, отриманих від участі у цій діяльності, а й активів, що не можуть бути пояснені законними доходами.

Зазначений механізм має стати одним з ефективних заходів протидії злочинності, спрямованих на позбавлення осіб, що приймають участь у протиправній діяльності незаконних доходів та має застосовуватись за цивільно-процесуальними стандартами.

Список використаної літератури:

1. Ухвала від 13.09.2022 Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду у справі № 991/366/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*: [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106217486>.

2. Ухвала від 26 липня 2023 року Вищого антикорупційного суду про закриття провадження підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті у справі № 991/4164/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*: [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112505193>.

3. Judgement case of Xhoxhaj v. Albania, від 09.02.2021, заява № 15227/19. – URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-208053%22%7D>}.

4. Постанова від 23.08.2023 Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду у справі № 991/2175/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113065042>.

5. Вороніжський Я.В. Удосконалення інституту визнання необґрунтованими активів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022 № 9. с. 128-134. URL: http://lsej.org.ua/9_2022/30.pdf.

6. Про схвалення Стратегії повернення активів на 2023 — 2025 роки: Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2023 р. № 670-р. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvallenia-strategii-povernennia-aktyviv-na-2023-2025-s670-10823>.

7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № **2341-III**. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3649> (дата звернення 15.09.2022).

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № **4651-VI**. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2541>.

9. Європейська конвенція з прав людини: Закон про ратифікацію № 995_004. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

УДК 347.9

Анна КУЛІКОВА,

здобувач ступеня вищої освіти магістр

за спеціальністю «Право»

*навчально-наукового інституту заочного та
дистанційного навчання*

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

Андрій ПЕТРОВСЬКИЙ

ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток суспільних відносин в умовах пандемії та воєнного стану зумовлює трансформацію усіх сфер життя. Актуальності набула тематика диджиталізації доступу до правосуддя з метою спрощення організації певних судових процедур. Поширеним питанням є впровадження механізмів регулювання судових процедур за допомогою дистанційних засобів зв'язку та відео конференцій.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» регламентує неприпустимість припинення повноважень органів державної влади, інших державних органів в умовах воєнного стану, повноваження судів не можуть бути припинені. Також, стаття 26 закріплює, що скорочення чи